

RECONeixEMENT DE L'ACADÈMIA DEL CINEMA CATALÀ A MARTÍ ROM

Redacció

10-11-2025

L'Acadèmia del Cinema Català ha volgut fer un reconeixement a la feina feta per la “Central del Curt” (1974-1982) en els anys del darrer franquisme, la transició i inici de la democràcia, aquell règim del 78.

La “Central del Curt” fou una distribuïdora marginal de pel·lícules prohibides. Des de Barcelona les enviaven a tot l'Estat espanyol. Des de les històriques “El cuirassat Potemkin” (1925) i “Octubre” (1927) a “Viridiana” (1961), més les de caràcter sociopolític de Llorenç Soler, el Colectivo de Cine de Clase, la Cooperativa de Cinema Alternatiu... També les de Pere Portabella, Antoni Padrós... Més les que arribaven de fora: “La hora de los Hornos”, “Apollon, una fabbrica occupata”, dues del

Vietnam... Feien una mitjana de 327 contractacions a l'any i que corresponien a 610 pel·lícules (moltes curtsmetratges). La varen crear Martí Rom i Joan Martí Valls. Procedien del Cineclub Ingenieros i Cineclub Informe 35 de Barcelona.

En aquell acte es va projectar “Un libro es un arma” (1975) de la Cooperativa de Cinema Alternatiu, realitzat per Martí Rom. És un documental sobre els atemptats a llibreries i entitats culturals fets per l'extrema dreta del 1971 al 1975.

(Text publicat per l'Acadèmia del Cinema de Catalunya)

LA “CENTRAL DEL CURT”: UNA EXPERIÈNCIA COL·LECTIVA HISTÒRICA DEL CINEMA ALTERNATIU I MARGINAL A CATALUNYA (1974-1982).

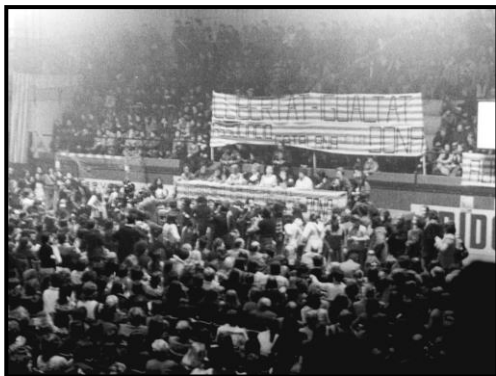
Jordi Vidal Amorós

Parlar de la “Central del Curt” (CDC), significa recuperar la memòria d'una iniciativa col·lectiva pionera i reconèixer el valor d'una de les iniciatives més importants en la història recent del cinema a Catalunya i a l'Estat espanyol pel que fa a la difusió del cinema alternatiu i compromès. El seu recorregut, que s'estén del 1974 al 1982, representa una experiència única i exemplar de com un col·lectiu, amb recursos limitats, però amb una enorme voluntat política i cultural, va aconseguir obrir espais per a un cinema crític, invisible i sovint censurat.

Un col·lectiu nascut de la militància cultural

Procedents del moviment cineclubista i vinculats a iniciatives com la Vocalia de la Zona Catalano-Balear de Cine-Clubs, els seus fundadors —Joan Martí Valls i Josep Miquel

Martí Rom— van impulsar una distribuïdora amb una aposta clara: “donar sortida a materials que quedaven exclosos dels circuits comercials i oficials per factors purament de no-interès comercial, econòmics o ideològics, però que eren fonamentals per comprendre i transformar la realitat política i social”—tal com quedava clar en la primera circular que va enviar la “Central del Curt” el novembre de 1974.

Noticiari “La Dona” (1976) de Martí Rom Primer míting feminista a Barcelona (4-12-1976)

En els seus primers anys (1974-1975), la CDC va desenvolupar una tasca d’intermediació entre cineclubs i realitzadors, organitzant projeccions i gestionant còpies en formats de 16 mm i Super-8. Amb recursos molt limitats, però amb una estructura flexible i col·laborativa, van aconseguir establir una xarxa de difusió que s’estenia per tot el territori català i que aviat començà a travessar fronteres.

De l’Independent al Cinema Alternatiu

El punt de confluència ideològica del moviment es produí a la “Trobada d’Almeria” de l’agost de 1975, on diversos realitzadors i col·lectius de tot l’Estat debateren sobre el sentit polític del cinema independent. D’allà sorgí el concepte de “cinema alternatiu”, com a substitut del terme “independent”, amb la intenció de remarcar-ne la dimensió de confrontació amb l’ordre dominant. També s’hi plantejà la necessitat d’articular xarxes

descentralitzades de distribució, que la CDC assumí plenament com a objectiu estratègic. A partir d’aquest moment, mantindrà la funció de distribució i, paral·lelament, es crearà la “Cooperativa de Cinema Alternatiu” (CCA) per agrupar l’activitat de producció. El binomi CDC / CCA esdevé, així, el principal referent del cinema alternatiu i militant sorgit d’aquella trobada històrica d’Almeria. Un exemple paradigmàtic d’aquesta etapa és “Un libro es un arma” (1975) de Martí Rom, realitzat com a resposta als atemptats feixistes contra llibreries i sales de cinema, i que reflecteix la concepció del cinema com a eina de lluita cultural.

“Un libro es un arma” (1975)

Expansió i consolidació d'un moviment

El període 1975-1976 va ser el de la consolidació. Amb la mort de Franco (20 de novembre de 1975) i la nova efervescència política, la demanda de cinema alternatiu es va multiplicar. La “Central del Curt” va començar a professionalitzar-se, amb personal dedicat exclusivament a la distribució, un sistema de finançament propi i catàlegs que recollien ja prop d'un centenar de títols, entre els quals obres de Pere Portabella, Llorenç Soler, Antoni Padrós i diversos col·lectius militants. Es van establir “voltes” o gires de projeccions coordinades per diverses ciutats, i el seu abast s'estengué més enllà de Catalunya. Paral·lelament, la “Cooperativa de Cinema Alternatiu” (CCA) —braç productor del mateix col·lectiu— generava obres com Can Serra, “La objeción de conciencia en España” de Martí Rom o “Entre la esperanza y el fraude” del col·lectiu SPA.

Amb l'arribada de la democràcia i les primeres eleccions del 15 de juny de 1977, la CDC va replantejar la seva funció i tot i mantenir una gran activitat i ampliar el catàleg fins a 130 films, el col·lectiu començà a debatre sobre el seu futur. En aquests anys també s'introduïren projectes innovadors, com el “cinema mòbil”, que portava projeccions a zones rurals, i la recuperació de films oblidats com “Lejos de los árboles” de Jacinto Esteve. Entre 1978 i 1979, la CDC va viure una etapa de gran visibilitat pública, amb participacions en festivals i la gestió de la “Sala Aurora”, on s'exhibiren films polítics i es realitzaren col·loquis que consoliden la seva imatge com a espai de resistència cultural. L'esgotament dels seus recursos humans i econòmics, sumat a la davallada de la militància, van reduir la seva activitat a un nucli mínim.

La fi d'un cicle i el naixement d'un llegat

La “Central del Curt” continuà organitzant setmanes de cinema, elaborant nous catàlegs que incorporaven nous formats, com el vídeo i mantenint la seva presència en revistes i festivals. L'any 1980 es legalitzà com a “Societat Cooperativa Central del Curt”, però la manca de subvencions públiques i la pèrdua del mercat del 16 mm van fer inviable la seva continuïtat. El col·lectiu intentà reorientar-se explorant nous temes com l'ecologisme i projectes com organitzar la “Primera Mostra de Cinema Marginal” a Barcelona, un esdeveniment d'èxit que permeté liquidar deutes i tancar simbòlicament un cicle històric. El cartell de la Mostra és de Joan Miró¹.

¹ Martí Rom: Li vaig demanar a Joan Miró podia fer el cartell d'aquesta mostra de cinema marginal, compromès. Em va fer arribar les dues idees que havia tingut. “És un cinema pobre”, per això la part superior dreta està “falsament” esquinçada (pintada de negre). “És un cinema de formigueta”, d'anar fent

Finalment, el 1982, la “Central del Curt” va decidir autodissoldre’s. La seva tasca i part del seu catàleg —més de setanta films— van passar a la “Federació Catalana de Cineclubs”, que en va continuar la feina de difusió. En vuit anys d’activitat, la CDC es convertí en la principal plataforma de cinema alternatiu de l’Estat, motor de reflexió cultural i política, i exemple d’una manera col·lectiva i solidària d’entendre la creació cinematogràfica.

Més informació:

<https://martirom.cat/central-del-curt-i-cinema-marginal/>

poc a poc però que aconsegueix els seus objectius; la “formigueta” és aquell traç gruixut negre que està separant la part de dalt del text de la de sota i que acaba a la dreta amb un punt rodó gros (el seu cap).